

Напряма, що позначають інші дієслова руху, визначається лише контекстом. До таких належать, зокрема, неперехідні дієслова *arriver, entrer*, займенникове *s'approcher de* тощо та похідні від них іменники: *Le numérique permet de faire entrer le réel dans le virtuel* [4, p. 5]; *La crise n'est pas terminée, mais les bonnes affaires reviennent déjà* [4, p.6]; *Depuis son arrivée en juin 2009, Philippe Varin (Capital n°217) cherche à renforcer la présence de PSA dans les pays émergents* [4, p. 10]; *Télévisions, ce proche de Carla Bruni a quand même fait savoir que l'idée venait de lui* [4, p. 16].

Наближення до місця комунікативної ситуації передають і перехідні дієслова *attaquer, investir, atteindre, r(apporter)* тощо: *C'est plutôt un cadeau de rejoindre un groupe leader, d'hériter de clients prestigieux comme Renault, L'Oréal, Nestlé ou Orange, et de travailler aux côtés de Maurice Lévy* [4, p. 5].

Таким чином, просторова локалізація об'єктів мовлення та його учасників у статтях періодичних видань здійснюється здебільшого іменниковими конструкціями з різноманітними прийменниками місця. Позиція у просторі слугує певною точкою відліку і є важливою характеристикою дейксиса, який залежить від позиції спостерігача. Просторові маркери у переважній більшості випадків містять пряму вказівку на місце протікання описуваної події чи мовленнєвої ситуації, в окремих випадках просторові рамки визначаються винятково контекстом. Використані у текстах вербальні засоби вказування на пересування об'єкта повідомлення у просторі (прислівники місця, іменники з просторовою семантикою, позначення одиниць виміру відстані, дієслова переміщення тощо), а також графічні (фото місця події чи відомої особистості) сприяють розвитку чуттєвої уяви читача. Перспективу подальших досліджень убачаємо у вивченні особових дейктиків у текстах друкованих повідомлень на графічному й мовному рівнях.

Список літератури

1. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография / Ю. Д. Апресян // Избранные труды в 2-х томах. – Том II. – М. : Школа «Языки русской культуры», 1995. – 459 с.
2. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику / Джон Лайонз. – М. : Прогресс, 1978. – 544 с.
3. Hatch E. Psycholinguistics. A second language perspective / Evelyn Marcussen Hatch. – Rowley (Massachusetts) : Newbury House Publishers, 1983. – 266 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу

4. Capital. – N 220. – Janvier 2010. – 136 p.
5. lavoixdunord.fr [Ressource électronique]. – Mode d'accès : <http://www.lavoixdunord.fr>
6. Le Figaro. – 2016. – Samedi 13 – Dimanche 14 août. – № 22398. – 20 p.
7. Le Monde. Week•End. – 2016. – Samedi 13 août. – № 22264. – 22 p.
8. Le Parisien. – 2016. – Samedi 13 août. – № 22375. – 36 p.
9. leparisien.fr [Ressource électronique]. – Mode d'accès : <http://www.leparisien.fr>

УДК 811.322.2'72

**В. Котлярова, М. Ткач
(Мелітополь)**

НАРАТИВНІ МЕТОДИ ТА ЇХ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

У статті обґрунтовано поняття «нарратив», визначено нарративні методи та можливості їх використання у процесі навчання англійської мови. Проаналізовано підходи до визначення нарративних методів. Підкреслено роль нарративної уяви та нарративного моделювання.

Ключові слова: нарратив, мікророзповідь, макророзповідь, навчання.

The concept of "narrative", narrative methods and their use in the learning process of the English language are defined in the article. The approaches to the definition of narrative techniques are analyzed as well as the role of narrative imagination and narrative simulation. It is also determined that the narrative methods of study have significant pedagogical potential and now looks one of the most promising directions of the organization of educational work in modern schools. It is proved that narrative simulation is one of the fundamental elements of thinking and imagination.

The focus of our study is the oral narrative story in the first person about the events told by the narrator or someone of his friends (personal experience stories, or stories of personal experience), made for a certain audience. From our point of view, these stories are one of the most common forms of verbal interpersonal communication that occurs at different levels of communication, in a variety of situations.

Analysis of a number of sources allowed to identify a large variety of existing approaches such as the study and definition of narrative. Analysis and interpretation of scientific papers gives us reasons to consider narrative as a social and cultural mechanism, the form of cognition of reality, a form of self-expression and identity.

Based on the foregoing, we believe that narration as the act of generating narrative contributes to the mastery of the rules social interaction, resulting in the inclusion of students in social relations.

Key words: *narrative, microstory, macrostory, education.*

Удосконалення навчального процесу у вузі, глибоке осмислення і реалізація наукових його основ залежать як від досконалої діяльності викладацького колективу, так і від ставлення студентів до занять, їх активної навчально-пізнавальної діяльності. Перед сучасною системою навчання постає складне завдання: не просто передати сукупність знань, а й зробити так, щоб відбулася актуалізація відповідного цим знанням особистого і соціального досвіду студента. Найбільш повно відповідають цим завданням нарративні методи навчання.

Поняття «нарратив» в перекладі з латинської мови означає "знання про що-небудь" і "експерт". В англійській мові також є схожим за змістом і звучанням слово narrative – «розповідь», яке не менш повно відображає суть нарративної концепції. Отже, сам нарратив несе в собі єдиний сенс – донесення знання, розповідь. Тобто, нарратив – це якесь оповідання про що-небудь. Однак не варто плутати це поняття з розповіддю. У нарративного оповідання є індивідуальні характеристики і особливості, які і призвели до виникнення самостійного терміна.

Нарратив виникає тоді, коли до звичайної розповіді додаються суб'єктивні емоції і оцінки оповідача. З'являється необхідність не просто донести інформацію до слухача, але справити враження, зацікавити, змусити слухати, викликати певну реакцію. Під нарративом розуміється оповідь як процес породження і аналізу оповідань, описів [3].

У сучасній науковій літературі дослідники все частіше звертаються до вивчення тих чи інших сторін нарративу. У нарративі є важливим акт висловлювання, з одного боку, виділення комунікативного дії, з іншого боку. Цей акт спрямований не на відтворення повідомлення про розповідь, а на відтворення відношення до неї. Це є акт нарації. Він призначений для впливу на емоції. У цьому випадку рефлексія стає невід'ємним атрибутом нарративу, доповнюючи комунікативні форми навчання і виховання. У центрі нарративного підходу лежить уявлення про те, що основна форма людського досвіду існує у вигляді певних ситуацій, які мають прямий вплив на життя. Так вчені вважають, що нарративна схема моделює:

- героїв історії;
- їх цінності, позитивні і негативні;
- можливі наслідки, які очікують героїв;
- умови і шанси подолання труднощів і реалізації інтенцій [4].

Початок вивчення нарративу було покладено ще Аристотелем в його праці "Поетика". Але Аристотель розглядав його як повторення, відтворення, в якому немає теми, сюжету, і, отже, немає сенсу. Активне сучасне вивчення нарративу почалося в 20-і роки ХХ в. і в 60-х-70-х роках призвело до формування напрямку, що одержав назву нарратології – науки, що займається дослідженнями нарративів. У результаті в наукову практику увійшли такі терміни, як "нарратив", "нарація", "нарративний".

Аналіз цілого ряду джерел дозволив виявити велику різноманітність існуючих підходів як до вивчення, так і до визначення нарративу, що є свідченням багатогранності даного поняття. Нарратив розглядали у своїх роботах Падучева Е. В., Попова Є. А., Андрєєва К. А., Гіль О. Г., Веселова І. С., Трубіна Е. Г., Тюпа В. І., Сиров В. Н., Олейников А. А. Саме багатовимірний характер нарративу як досліджуваного об'єкта призвів до появи його численних дефініцій. Розглянемо поняття «нарратив», щоб побачити можливості використання нарративу в дидактичних цілях взагалі і у викланні англійської мови зокрема.

За структурою нарратив – це тип тексту, що містить «розповідь», тобто унікальну послідовність подій, що відбуваються в певному місці і часі з певними людьми (героями). На наш погляд, однак, розуміння і використання терміна «нарратив» є більш складним і багатогранним.

Схема акту нарративного дискурсу до педагогічної комунікації складає формулу «Викладач – навчальний матеріал – учень», в кожному елементі якої нарратив постає як найважливіший «інструмент навчання» [4]. Розглянемо кожен компонент окремо.

Викладач виступає як творець нарративу. Він може використовувати історії з особистого досвіду (наприклад, про свою подорож до країни, історія або географія якої вивчається на уроці), домагаючись подвійного ефекту:

- 1) таке оповідання дає яскраву ілюстрацію досліджуваної теми, роблячи її зрозумілою;

2) воно якісно змінює відносини між педагогом і учнями, чому сприяють перетворення оповідача одночасно в героя оповідання, особистісна перспектива [1].

Це створює близькість і впливає на самого викладача, веде його до самопізнання, змінюючи авторитарну схему «Педагог – студент» на гуманну схему їх взаємовпливу. Навчальний матеріал будь-якої дисципліни включає використання наративів, потрібно лише дотримуватися балансу між узагальненнями і деталями і знаходити свої аналогії. Це і є правило структурування наративу – відбір фактів.

Напружене співвідношення цих двох типів наративу привертає увагу глядача, утримує їх інтерес. Мікророзповідь впливає на емоції, макророзповідь – на логічне мислення, розуміння контекстуальних зв'язків, загальних тенденцій розвитку явища. При такому балансі узагальнення та деталізації досягається мета повідомлення – створюється цілісний образ явища.

Студенти (учні), будуючи наратив за темою дослідження (проекту), усвідомлено отримують нове знання, тобто розвивають когнітивні здібності, і несвідомо – групову наративну ідентичність (комунікативні навички). Клас (група) – це спільнота, яка має свої традиції, постійно відбуваються події, про які учні розповідають один одному, батькам, знайомим, що сприяє їх соціалізації [5].

Наративне моделювання є одним з фундаментальних елементів мислення і уяви. Саме завдяки наративній уяві ми пізнаємо світ в його повноті, можемо будувати плани, створювати теорії. Він призначений для комунікації слухачів або читачів.

Одним з найбільш поширених методів активного навчання є наративна гра. Вона ґрунтується на життєвих ситуаціях. Учні потрапляють в конкретні ігрові ситуації, кожен зі своїм баченням ситуації. Всі вони мають різний досвід, світоглядні уявлення, не співпадаючі соціальні установки. Для того, щоб організувати єдину колективну діяльність, необхідно виявити способи дій учасників, спрямувати їх рефлексію і аналіз на продуктивну взаємодію. Наративна гра дозволяє школярам на своєму досвіді пережити різні ситуації, в тому числі реалізації або порушення прав. Діти отримують певний емоційний досвід, який пробуджує інтерес до проблеми. Наративна гра мотивує подальшу роботу. У грі під впливом емоцій і почуттів більша ймовірність, що дитина буде діяти так, як вважає за потрібне, а не так, як очікують від нього дорослі. Яскравий приклад приводить Щербакова Н. П. – наративний аналіз відео ігор на уроці англійської [6]. Діти разом з учителем грають 20-30 хвилин, вчитель періодично робить паузи і ставить запитання за класичною схемою наративного аналізу: Does this game have a setting? What is it? Who are the characters in this game (including you, the player)? Is there a conflict in the game? Is there a plot in this game? Спільна гра мотивує навіть тих, хто не хоче вчитися просто завдяки тому, що цей вид медіа є частиною молодіжної культури. Але головне – веде до рефлексії, озброює дітей інструментом критичного аналізу, вчить їх бачити плюси і мінуси цієї форми оповіді і розуміти, як вона впливає на них самих.

Класична техніка аналізу художнього наративу є практично невід'ємним елементом будь-якого зарубіжного підручника або електронного ресурсу. Класичний трикутник сюжетної схеми вчителі використовують як основу, на якій діти проявляють свою креативність.

У спеціальних дослідженнях показано, що наративні схеми є формою репрезентації людьми знань про події. Так будуються, наприклад, документальні телефільми – де подається узагальнений історико-культурний контекст (макроповідання) явища, і індивідуального наративу, детально представляє історії життя героїв (мікроповідання). Співвідношення цих двох типів наративу привертає увагу глядача, утримує їх інтерес. Мікроісторія впливає на емоції, макроісторія – на логічне мислення, розуміння контекстуальних зв'язків, загальних тенденцій розвитку явища.

У центрі уваги нашого дослідження знаходиться усний наратив-розповідь від першої особи про події, що сталися з самим оповідачем або з ким-небудь з його знайомих (personal experience stories, або історії особистого досвіду), виконаний для певної аудиторії. З нашої точки зору, подібні розповіді є однією з найпоширеніших форм вербальної міжособистісної комунікації, що зустрічається на найрізноманітніших рівнях спілкування, в найрізноманітніших ситуаціях.

Аналіз і осмислення наукових робіт дає нам всі підстави розглядати наратив як соціальний і культурний механізм, форму пізнання навколишньої дійсності, форму самопізнання, самовираження і самоідентифікації.

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо, що нарація як акт породження наративу сприяє оволодінню правилами іншокультурної соціальної взаємодії, обумовлюючи включення студентів в іншокультурні соціальні відносини. Таким чином, наративні методи навчання мають значний педагогічний потенціал і представляються в даний час одним з найбільш перспективних напрямків організації навчально-виховної роботи в сучасній школі.

Список літератури

1. Бухаров А. О. Нарративные методы обучения в современной школе / А. О. Бухаров // Современная наука: Гуманитарные науки. – № 2. – 2011. – URL: <http://www.vipstd.ru/nauteh/index.php/--gn02-11/218-a>.
2. Федорова В. П. Формирование нарративной компетенции как способа моделирования вторичного языкового сознания: Английский язык, языковой вуз: дисс. ... канд. пед. наук / В. П. Федорова. – М., 2004. – 194 с.
3. Comics in the Classroom as an Introduction to Narrative Structure. – URL: <http://www.readwritethink.org/classroom-resources/lesson-plans/comics-classroom-introduction-narrative-223.html>.
4. Herman D. Story Logic: Problems and Possibilities of Narrative / D. Herman. – Univ. of Nebraska Press, 2002. – 478 p.
5. Sladek O. The Use of Narratives in Education / O. Sladek // A Dialogue of Languages and Cultures : an international volume of scientific articles — Balashov : Nikolayev, 2013. – P. 122–131.
6. Ostenson J. Exploring the Boundaries of Narrative: Video Games in the English Classroom / J. Ostenson // English Journal. 102.6. – 2013. – Pp. 71–78. – URL: <http://www.ncte.org/library/NCTEFiles/Resources/Journals/EJ/1026-jul2013/EJ1026Exploring.pdf>

УДК 811. 161. 2'

Г. Кочерга
(Черкаси)

ПРЕДИКАТНО-АРГУМЕНТНИЙ РІЗНОВИД ПРОПОЗИЦІЙНО-ДИКТУМНОЇ МОТИВАЦІЇ ВІДІМЕННИХ АФІКСАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ У СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ ПАМ'ЯТКАХ XIV–XVII СТ.

У статті розглянуто творення відіменних дієслів предикатно-аргументного різновиду пропозиційно-диктумної мотивації в когнітивно-ономасіологічному аспекті у східнослов'янських пам'ятках XIV–XVII ст. З'ясовано, що при творенні відіменних дієслів предикатно-аргументного різновиду мотиваторами обираються аргументи диктуму, що встановлюють когнітивні зв'язки з предикатною позицією дієслівного деривата, що і визначає постановку проблеми.

Ключові слова: предикатно-аргументний різновид, пропозиційно-диктумна мотивація, відіменні дієслова, суб'єкт, словотвір, диктум.

The article deals with the creation of the denominative verbs of the predicate-argument kind of the propositional-dictum motivation in the cognitive-onomasiological aspect in the East Slavic monuments XIV–XVII century. It was found that while creating the denominative verbs of the predicate-argument kind the motivators select the dictum arguments, that establish cognitive links with the predicate position of the verbal derivative, which determines the problem. In the study we follow the scientific concept of O. A. Selivanova, where the main method of research is the cognitive onomasiological analysis that establishes the connection of the onomasiological structure of the denominative verbs with the concept structure, where a motivator is selected from, and the derivatives semantics. The cognitive onomasiological analysis is carried out in two stages and is two-leveled according to a research area: from a word to a thought and from a thought to a word. The first step is the conceptual analysis that allows to set the structure of mental-psychonetic complex (Selivanova A. A.) as a concept, its internal and external relations in concept system.

Key words: a predicate-argument kind, a propositional-dictum motivation, the denominative verbs, a subject, a word-formation, a dictum.

Починаючи з XVI ст., коли жанрова різноманітність українських писемних пам'яток зростає і тим самим розширюється функціонування української літературної мови, «зростає її словниковий склад, збільшується кількість дієслівних коренів» [6, с. 90]. Потрібно зазначити, що за дослідженнями Г. Хірта всі первинні дієслова мали відіменникове походження [1, с. 13].

Одним з найефективніших способів поповнення лексичного мовного фонду досліджуваного періоду XIV–XVII ст. є суфіксальне словотворення. Словотворення визначається як система чи підсистема загальної мовної системи і складається із сукупності словотвірних класів, словотвірних типів, словотвірних моделей [7, с. 29–38; 9, с. 20; 10, с. 85–91]. Семантичний аспект словотвору, як підкреслювала О. С. Кубрякова, – «важлива частина принципів організації всієї системи словотворення і опису його функцій» [4, с. 3].

Мета нашої статті – з'ясувати механізм творення відіменних дієслів у східнослов'янських пам'ятках XIV–XVII ст. пропозиційно-диктумної мотивації предикатно-аргументного різновиду,